

Ewaluacja procesów partycypacyjnych

Profesor Marilyn Taylor
Institute for Voluntary Action Research

Kim jestem?

- 40lat pracy związanej z rozwojem społeczności lokalnych
- Ewaluacje projektów partycypacyjnych i dotyczących rozwoju lokalnego
- Wspieranie w działaniach ewaluacyjnych projektów wielomilionowych, jak i tych bardzo małych
- Podejście partycypacyjne

O czym mówię?

- Ewaluacja procesów partycypacyjnych
- Partycypacyjna ewaluacja

- Po co ewaluować?
- Wyzwania ewaluacji
- Jak podchodzić do ewaluacji?
- Podejście “teorii zmiany”
- Metody etc.
- Czego nauczyły nas wcześniejsze ewaluacje?

Czemu warto ewaluować?

- aby sprawdzić, czy osiągnęliśmy nasze cele
- aby zwiększyć skuteczność i sprawdzić, co w danych warunkach działa, a co nie
- aby być „rozliczalnym” za podejmowane działania
- aby móc przedstawić dowody na korzyści płynące z partycypacji i promować je
- aby mieć argumenty w rozmowach z potencjalnymi sponsorami

Różni interesariusze będą mieć różne racje.

Czemu warto używać metod partycypacyjnych?

- Etyka
 - aby odzwierciedlić naczelne zasady partycypacji w Twoim programie
- *Empowerment*
 - wzmacnianie w społeczności zaufania i wiary w jej własne możliwości i potencjał
- aby korzystać z wiedzy mieszkańców
- aby budować zrozumienie i poczucie odpowiedzialności za proces wśród jego uczestników

Angażowanie lokalnej społeczności może Ci pomóc ...

- zrozumieć lokalne problemy i sposób, w jaki są one doświadczane
- zidentyfikować istotne wskaźniki sukcesu
- dotrzeć do ludzi i informacji, których potrzebujesz
- zyskać nową wiedzę
- potwierdzić wnioski poprzez ich konfrontację z rzeczywistością

Realistyczne oczekiwania wobec ewaluacji

- Atrybucja - determinuje przyczynowość
- Czas potrzebny na zmianę
- Co jest mierzalne

*"Wszystko, co można policzyć, niekoniecznie się liczy;
wszystko, co się liczy, niekoniecznie da się policzyć,"*

Albert Einstein

- Czas i zasoby
- Czy ktokolwiek posłucha?

Dodatkowe wyzwania w ewaluacji partycypacji

- Demistyfikacja ewaluacji
- Obiektywność
- Wyzwania każdego procesu partycypacyjnego (np. zasięg)
- Łagodzenie sprzecznych nacisków i oczekiwań ze strony różnych uczestników

Jak podchodzić do ewaluacji (I)

- Czego oczekujemy od ewaluacji?
- Kto jest docelowym odbiorcą naszych wyników?
- Rodzaje ewaluacji:
 - ✓ Potwierdzająca/legitymizująca i bardzo symboliczna
 - ✓ Audytowa/ukierunkowana na cel
 - ✓ Zewnętrznie ustalone kryteria
 - ✓ Często skoncentrowana na efektywności kosztowej
 - ✓ Pluralistyczna - włączająca wszystkich uczestników
 - ✓ Demokratyczna - sprawiedliwość społeczną

Sam Aaronovitch

Jak podchodzić do ewaluacji (II)

- Kogo należy włączyć?
- Kto może nam pomóc?
- Ile czasu i zasobów potrzebujemy?

Podejście “teorii zmiany”

- Podejście “teorii zmiany” określa:
 - założenia dotyczące procesu, podczas którego ma dojść do zmiany
 - sposoby, dzięki którym osiągnane będą wszystkie oczekiwane wyniki związane z długoterminowymi zmianami i sposoby w jakie będą one dokumentowane w momencie, gdy będą następować
- Jest to toczący się proces - nauka w czasie rzeczywistym i włączanie wszystkich uczestników.

Ramy dla teorii zmiany (I)

1. Jaka jest natura problemu, który próbujemy rozwiązać?	3. Co musi się wydarzyć, aby nastąpiła zmiana? Jak zamierzamy coś zmienić?	4. Skąd będziemy wiedzieć, że nastąpiła zmiana?	5. Jak to zmierzmy? I kiedy?	2. Gdzie chcemy dotrzeć; co się zmieni w ciągu X lat?
Istota	Wkłady i produkty; droga zmiany: teraz, wkrótce, później	Wskaźniki	Miary: proste, wiarygodne, odpowiednie i mieralne	Rezultaty; cele

Drogi zmiany (I)

**Budowanie
umiejętności
mieszkańców i
organizacji;
identyfikowanie
lokalnych potrzeb**

**Tworzenie pomysłów
na zmianę, bazując na
lokalnych
rozwiązaniach**

**Wprowadzenie zmian
istotnie wpływających
na społeczność
lokalną, z
zaangażowaniem
mieszkańców**

Drogi zmiany (II)

Sieci i działania
lokalne
Wiążący (*bonding*)
kapitał społeczny

Łączenie grup, aby
wzmocnić ich wpływ
Pomostowy
(*bridging*) social
capital

Rozwijanie
współpracy z
administracją
lokalną
Łączący (*linking*)
kapitał społeczny

Ramy dla teorii zmiany (II)

Wskaźnik/ miara	Co już wiemy? (istniejące informacje)	Co jeszcze musimy wiedzieć?	Sposoby zdobywania informacji	Kto będzie zbierał/ analizował informacje	Ramy czasowe: kiedy uzyskamy te informacje
		Potrzeba skupienia		Włączanie członów społeczności	

Metodologia

- Przeprowadzenie wywiadów ze wszystkimi uczestnikami
- Początkowy warsztat, aby ustalić ramy działania
- Zbieranie danych
- Warsztaty w trakcie i pod koniec procesu, aby „przetestować” wnioski i promować ich dalsze wykorzystanie w czasie trwania procesu

Metody zbierania danych

- Dane zastane
- Formularze ewaluacyjne w trakcie wydarzeń
- Ankiety, kwestionariusze
- Wywiady

ALE również:

- Techniki wizualne, filmy
- Ćwiczenia na warsztatach - osi czasu, gry planszowe, mapowanie aktorów
- Portale społecznościowe
- Nauka przez działanie (*action learning sets*)
- Ewaluacja środowiskowa (*peer-to-peer*)

Ocena wyników

- Kiedy realistycznie można oczekiwać zmiany
- Co zaszło się po drodze (kontekst)
- Czy nasze początkowe założenia były słuszne - czy właściwie zrozumieliśmy problem? Jak można osiągnąć zmianę?
- Czy zrobiliśmy to, co zaplanowaliśmy?
- Jak zamierzamy zastosować to, co odkryliśmy?
- Jak zamierzamy rozpowszechnić to, co odkryliśmy? I kogo chcemy poinformować?

Szczerłość: uczy się zarówno z tego, co nam się udało, jak i z tego, co nie wyszło.

Kilka kluczowych zasad

- Inkluzywność
- Wiarygodność (czy ktoś inny uzyska takie same wyniki?)
- Zasadność (czy wyniki odpowiadają naszym doświadczeniom?)
- Istotność (czy są dla nas użyteczne?)
- Wartość (czy czegoś się nauczyliśmy?)

I wreszcie...

- Niedostatek badań ewaluujących partycypację
- Niezwykle trudno jest potwierdzić przyczynowość
- Łatwiej pokazać korzyści osobom zaangażowanym niż szerszej społeczności

ALE:

- Korzyści przewyższają koszty
- Waga dowodów wskazuje, że to właściwy kierunek

Czy to działa?

- Bank Światowy: partycypacja była według beneficjentów “najważniejszym czynnikiem wpływającym na całkowitą jakość implementacji, miała znaczący wpływ na efektywność projektu, powodując niższe koszty operacyjne”
- Badania dotyczące zdrowia sugerują, że osoby, które czują, że ich głos się liczy i są zaangażowane w życie społeczności, są zdrowsze.

Źródła

- Fair Shares
 - <http://fstimpact.org.uk/>
 - <http://www.fst-impact.org.uk>
- Benchmarking Community Participation
 - <http://www.jrf.org.uk/sites/files/jrf/1859351026.pdf>
- Anderson, A. A. (undated), *The community builder's approach to theory of change: a practical guide to theory development*, Queenstown: The Aspen Institute.
- Connell, J. P & Kubisch, A. C. (1998), 'Applying a theory of change approach to the evaluation of comprehensive community initiatives: progress, prospects and problems', in K. Fulbright-Anderson, A. C. Kubisch & J. P Connell (eds) *New approaches to evaluating community initiatives: Volume 2 Theory, measurement and analysis*, Queenstown: The Aspen Institute.

Seminarium organizowane było w ramach projektu "Kurs - Partycypacja!", współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej oraz ze środków Fundacji im. Stefana Batorego.

